H. P. BERLAGE

HET PANTHEON DER MENSCHHEID

AFBEELDINGEN DER ONTWERPEN

MET EEN BIJSCHRIFT
IN VERZEN DOOR
HENRIETTE ROLAND HOLST
VAN DER SCHALK

HET PANTHEON DER MENSCHHEID

AFBEELDINGEN
VAN DE ONTWERPEN VOOR HET
PANTHEON DER MENSCHHEID

DOOR DR. H. P. BERLAGE NZ

MET EEN
BIJSCHRIFT IN VERZEN DOOR
HENRIETTE ROLAND HOLST
VAN DER SCHALK

ROTTERDAM MCMXV
W. L. & J. BRUSSE'S UITGEVERSMAATSCHAPPIJ

THE GETTY CENTER
LIBRARY

IK HEB MIJ DIT PANTHEON VOORGE-steld na den oorlog gebouwd in het midden van Europa op een hoogen heuvel in de vlakte. Acht heirwegen voeren van alle hemelstreken naar de ingangen. Deze gelegen tusschen de torens van liefde en moed, van bezieling en bezonnenheid, van kennis en macht en van vrijheid en vrede, die als wachters rond de groote hal staan en 's nachts hun licht ver uitstralen, geven toegang tot het pantheon. Ter weerszijden liggen de hoven der overpeinzing, ingesloten door de galerijen ter her-denking der gevallenen van de oorlogvoerende staten. Langs de galerijen der tegemoetkoming wordt de groote ruimte betreden. Daar staat inge-sloten door de galerij der gedachtenis, alleen door het zenithlicht van uit den koepel bestraald, het mo-nument der menschen-eenheid. Hoogerop worden de galerijen der erkenning, der verheffing en der al-omvatting bereikt, terwijl de ruimte door den koe-pel der volkeren-gemeenschap wordt afgesloten.

H. P. B.

Monument der Menscheneenheid — — — — — — —	1
Galerij der Gedachtenis — — — — — — — — — —	2
waarboven Galerij der Erkenning — — — — — — —	3
Galerij der Tegemoetkoming — — — — — — — —	4
waarboven Galerij der Verheffing — — — — — — —	5
en Galerij der Alomvatting — — — — — — — —	6
Hoven der Overpeinzing — — — — — — — — —	7
Galerijen ter Herdenking der Gevallenen van Duitschland	8
„ „ „ „ „ „ Servië —	9
„ „ „ „ „ „ Montenegro	10
„ „ „ „ „ „ Rusland —	11
„ „ „ „ „ „ Bulgarije —	12
„ „ „ „ „ „ België —	13
„ „ „ „ „ „ Oostenrijk —	14
„ „ „ „ „ „ Turkije —	15
„ „ „ „ „ „ Italië —	16
„ „ „ „ „ „ Frankrijk —	17
„ „ „ „ „ „ Japan —	18
„ „ „ „ „ „ Engeland —	19
Toren der Vrijheid — — — — — — — — — — —	20
„ „ Liefde — — — — — — — — — — —	21
„ „ Bezieling — — — — — — — — — —	22
„ „ Macht — — — — — — — — — — —	23
„ van den Vrede — — — — — — — — — —	24
„ „ „ Moed — — — — — — — — — —	25
„ der Bezonnenheid — — — — — — — — —	26
„ „ Kennis — — — — — — — — — — —	27

VERKLARING DER CIJFERS IN DEN PLATTEGROND

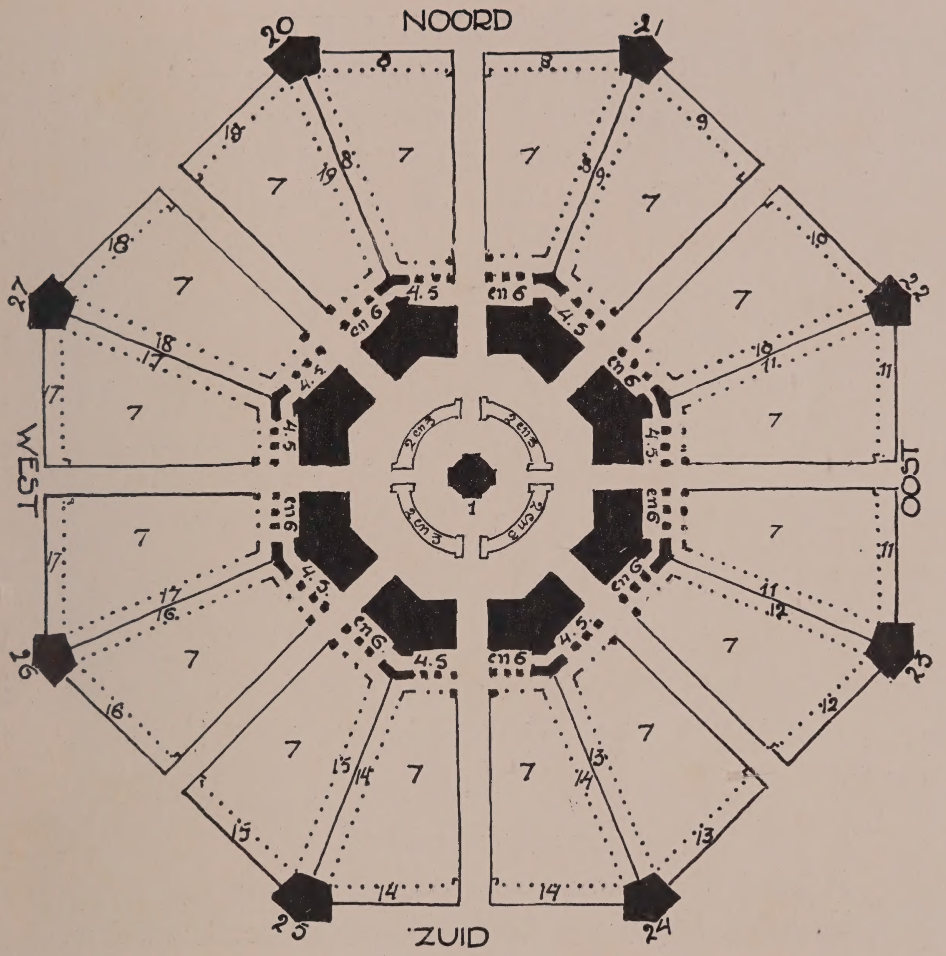

PLATTEGROND, SCHEMA MET VERWIJZINGEN

OUDE TESTAMENT

En zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiesen tot sikkelen; het eene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen en zij zullen den krijg niet meer leeren. MICHA IV : 3.

H. GORTER

O vrij te zijn en op de grens der aarde
Elk uur te mogen staan en in 't Heelal
Den blik te zenden als een vrij vrij mensch.

DANTE

Speme, diss' io, è uno attender certo
Della gloria future.....

E di novella vista mi raccesi.....

Vedi nostra città quanto ella gira!

P. B. SHELLEY

A hundred Nations swear that there shall be
Pity and Peace and Love among the good and free.

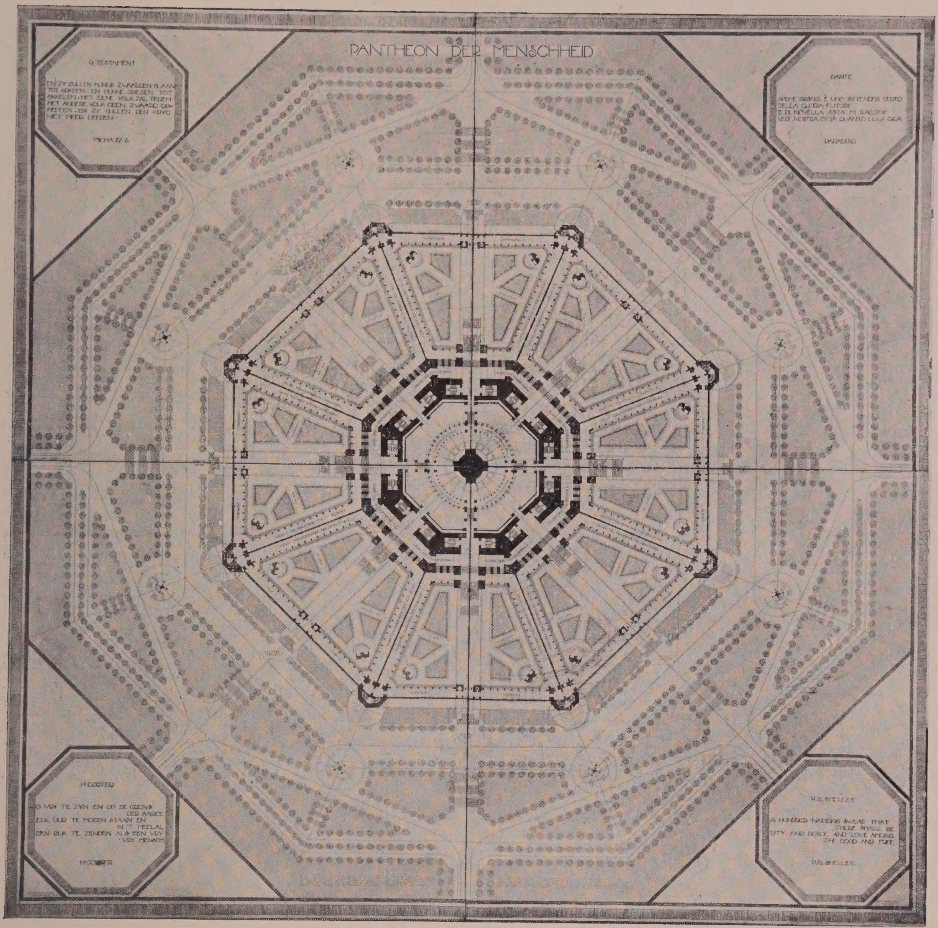

PANTHEON DER MENSCHHEID PLATTEGROND 1 — 2500

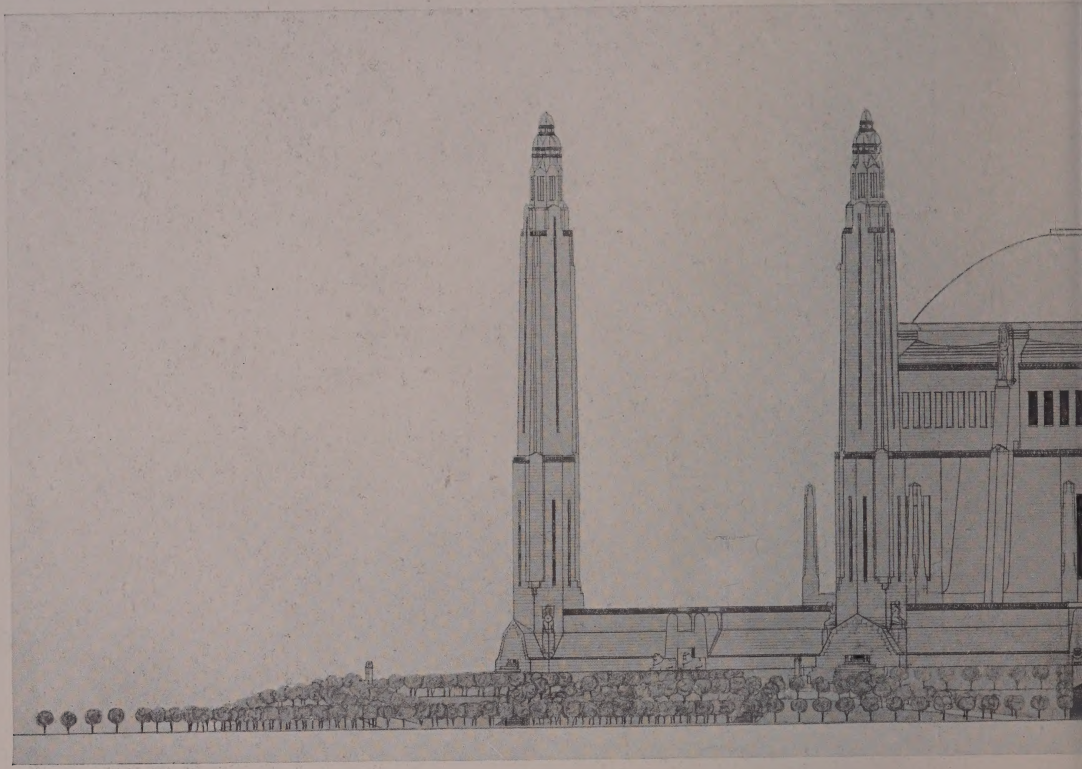

PANTHEON DER MENSCHHEID

12

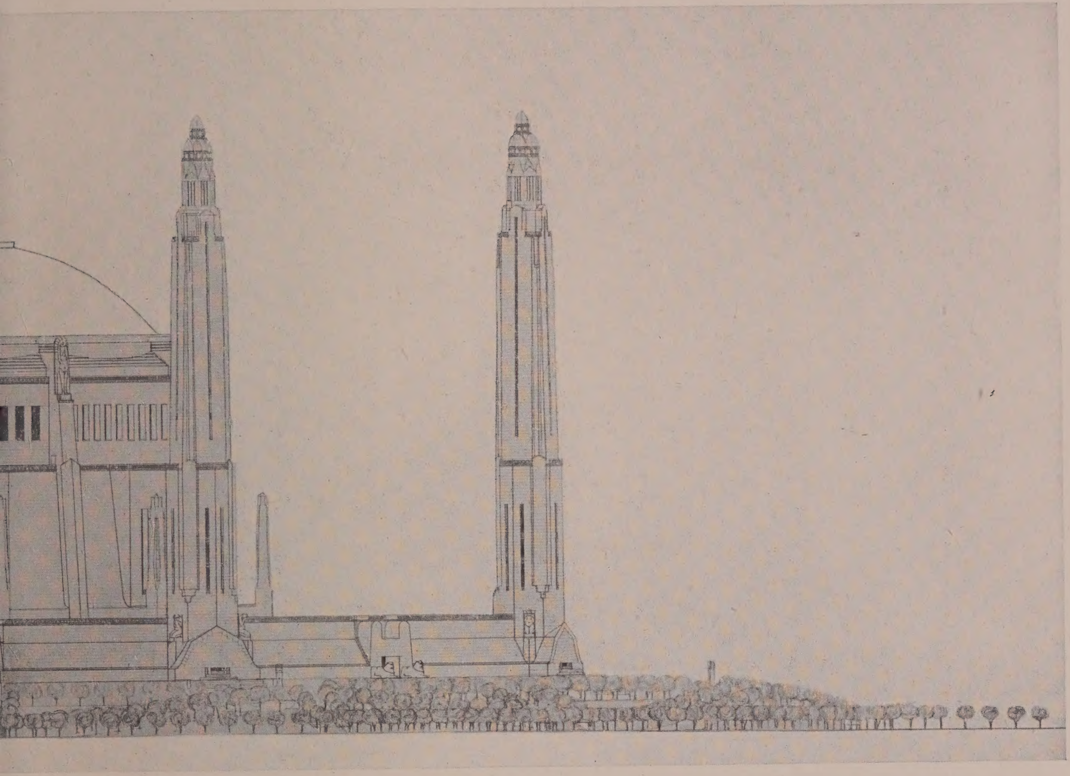

VOORAANZICHT

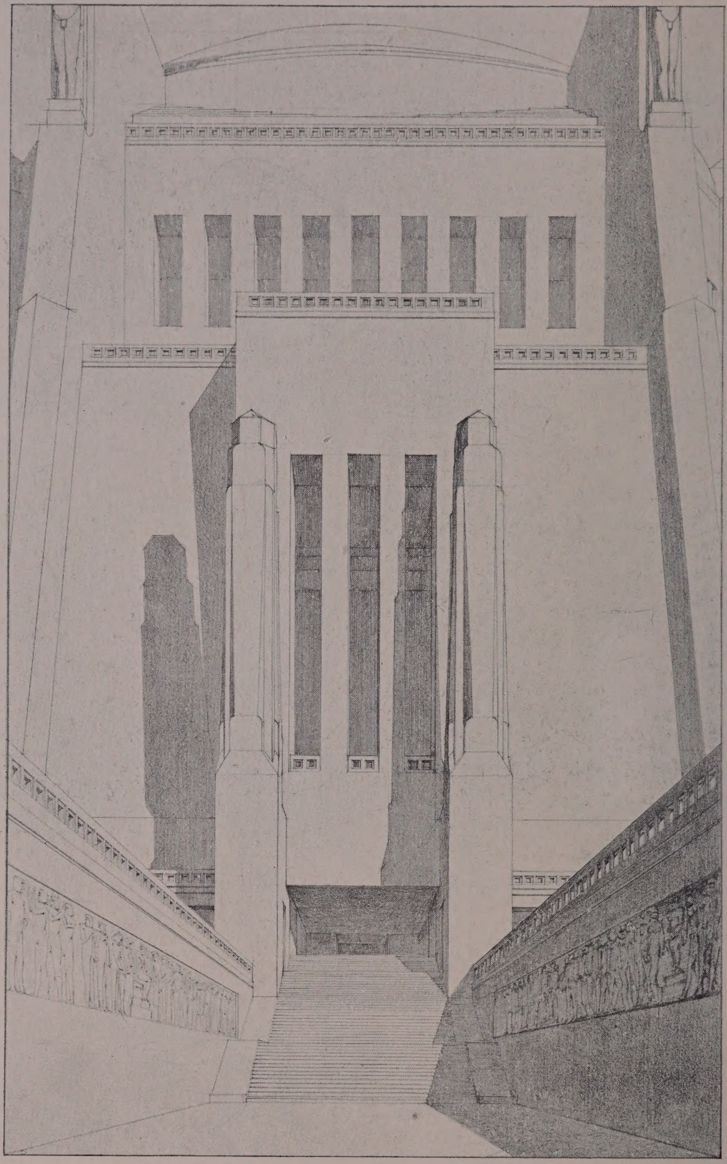

PANTHEON DER MENSCHHEID EEN DER INGANGEN

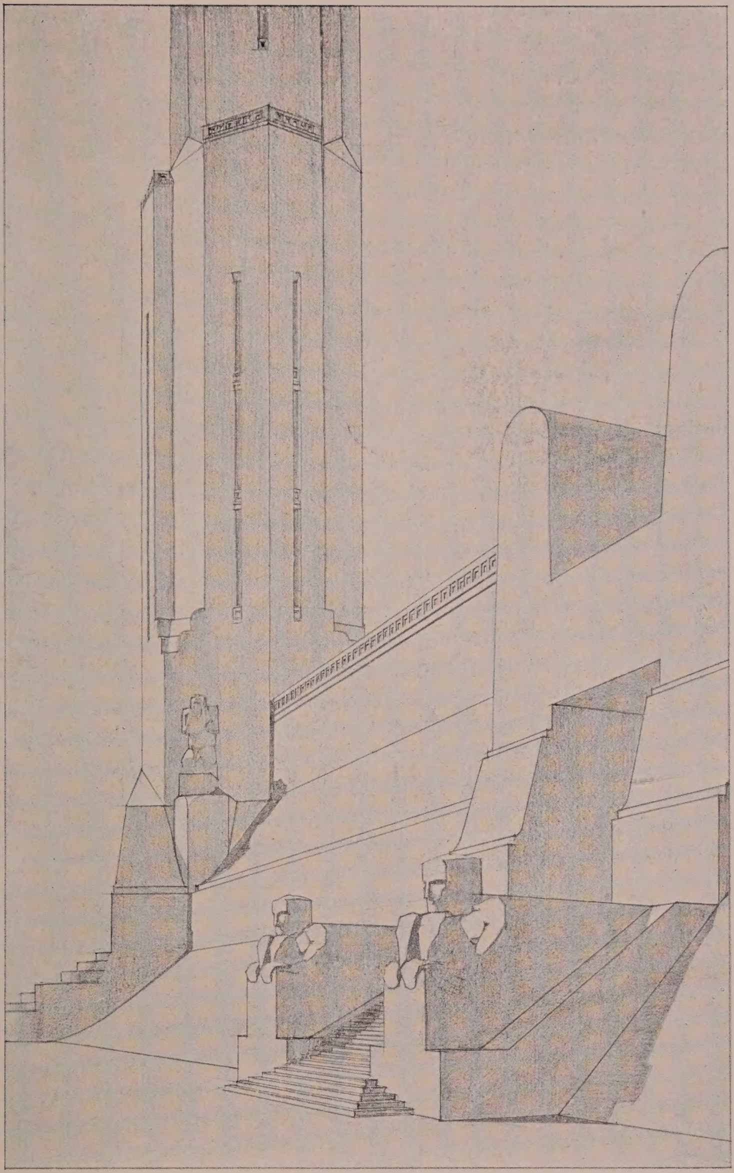

OP HET TERRAS PANTHEON DER MENSCHHEID

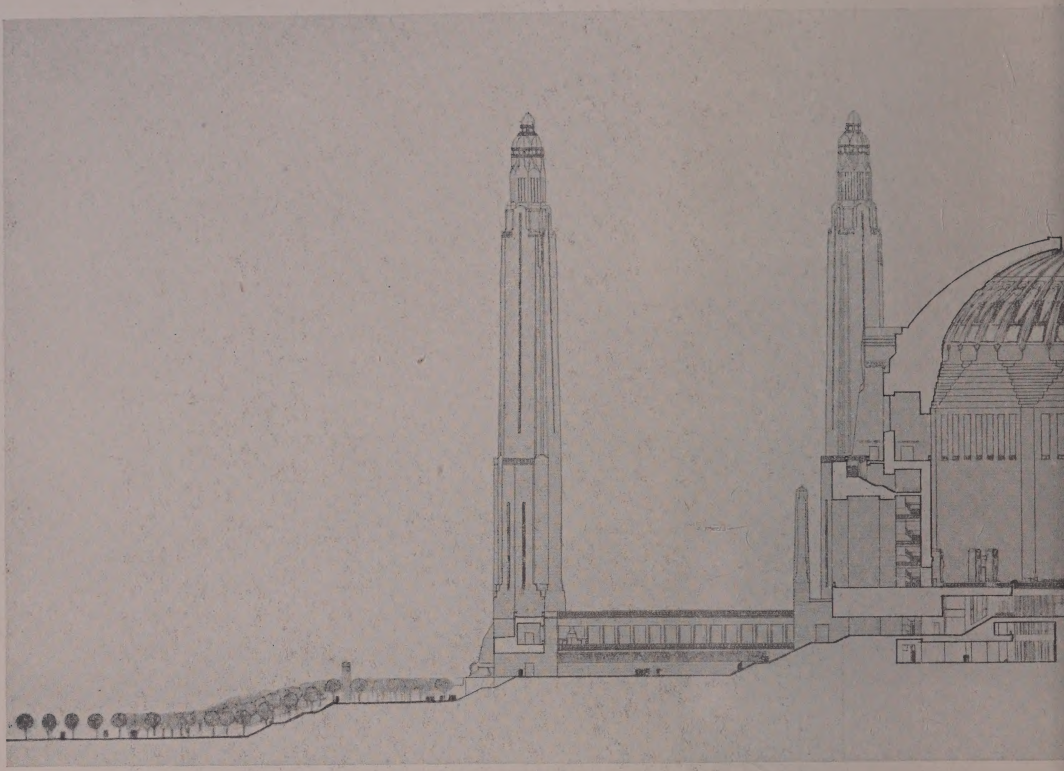

PANTHEON DER MENSCHHEID

16

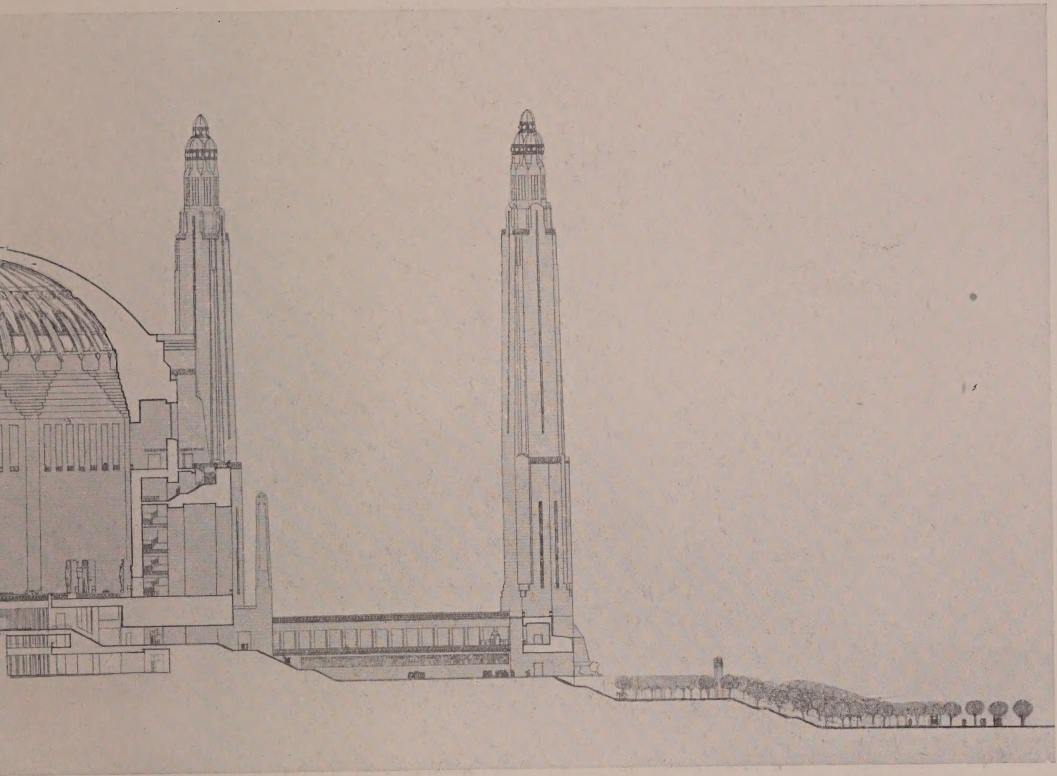

DOORSNEDE

17

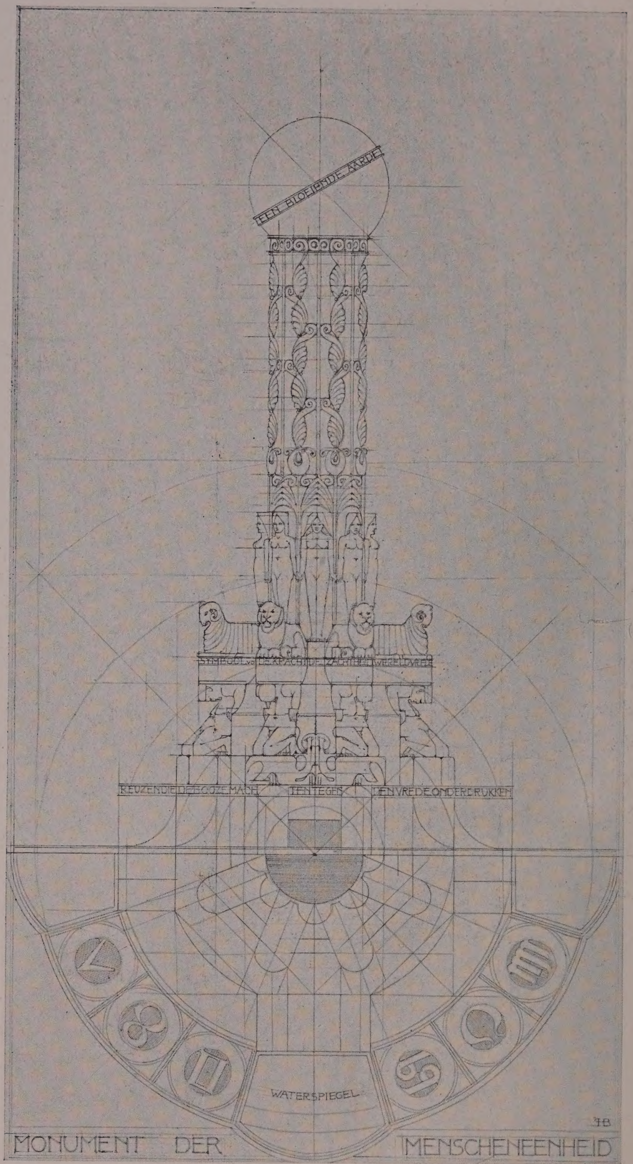

PANTHEON HET MONUMENT DER MENSCHEN-EENHEID

18

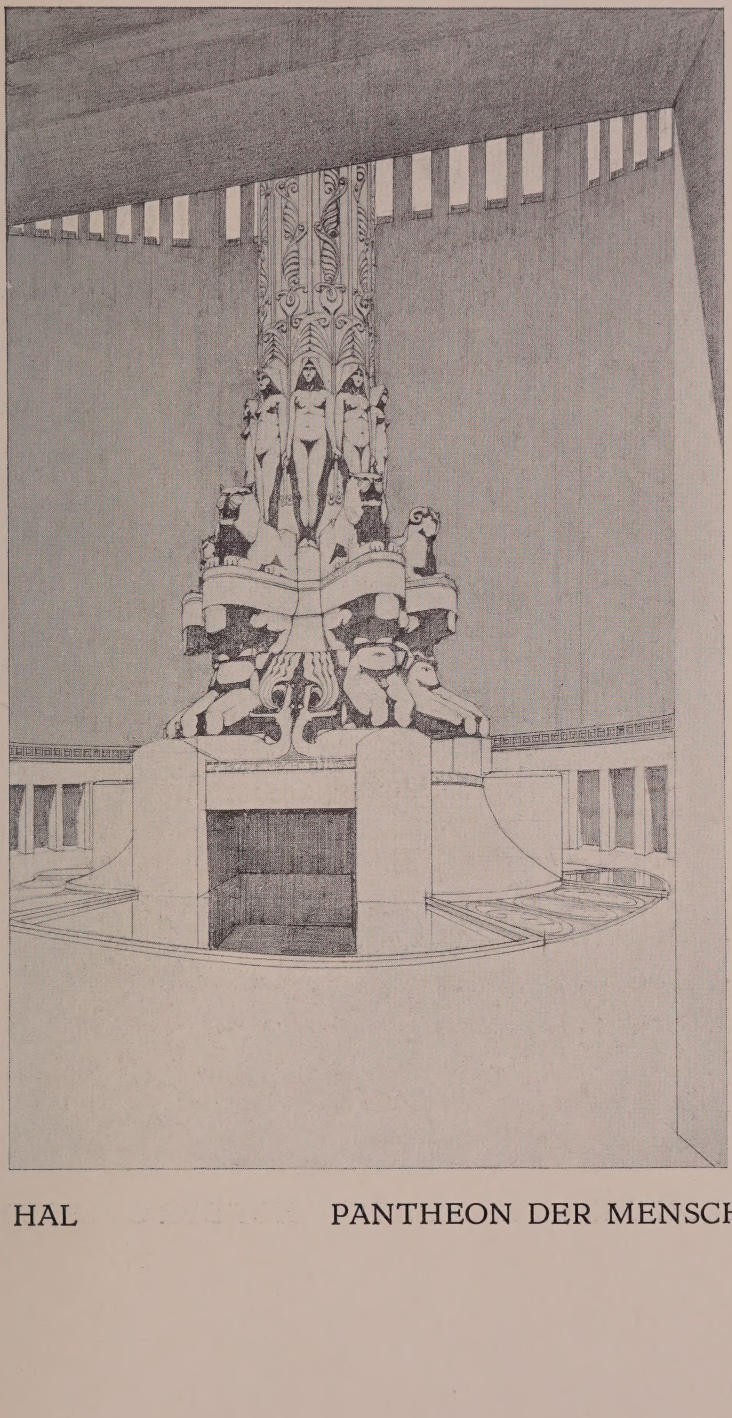

IN DE HAL PANTHEON DER MENSCHHEID

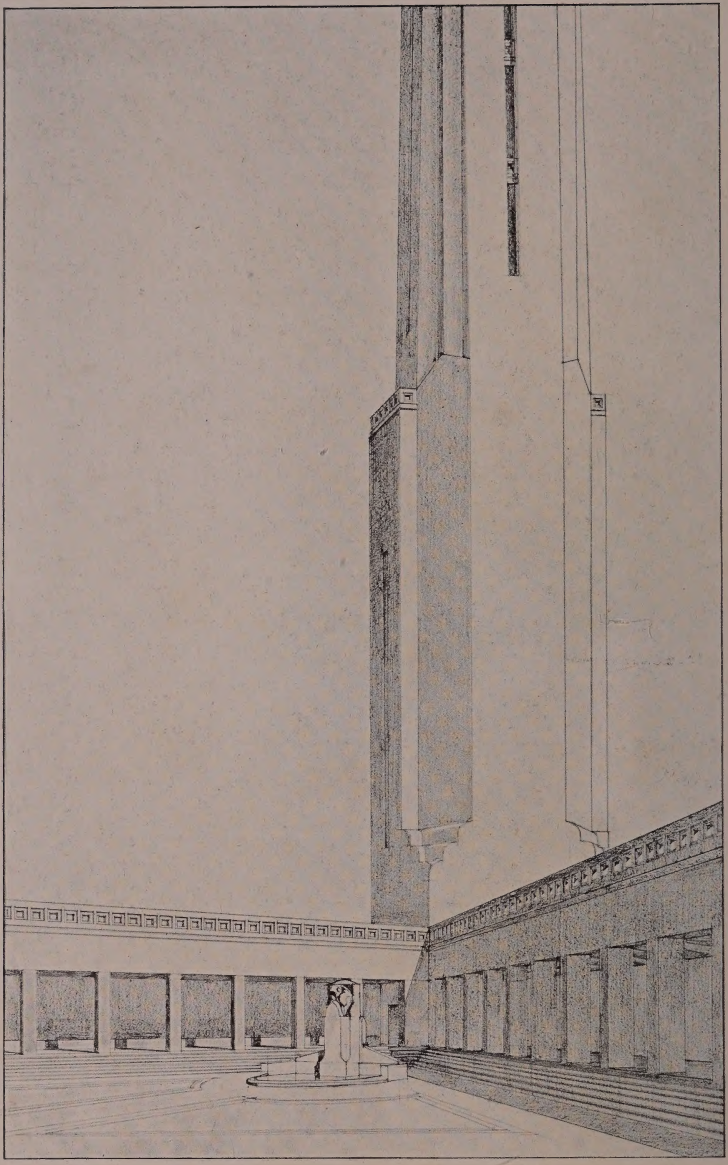

PANTHEON DER MENSCHHEID HOF DER OVERPEINZING

I

TER GEDACHTENIS

Aan de millioenen die drenkten de aarde
Met hun bloed in den volkeren-strijd;
Aan de stoeten der jongelingen,
Der mannen in den opgang des levens,
Der gerijpten in levens gloed
Gevallen op alle slagvelden,
In laagvlakten en op toppen van bergen,
Onder de aarde en boven de aarde,
In wolken en op de wereldzee.

Aan de millioenen der verminkten,
Geknakten en gebrokenen,
Die hebben meegesleept door de jaren
Hun verscheurd lichaam, hun ontwrichte ziel,
Die hebben meegesleept door de jaren
Hun ellende en vertwijfeling.

Aan de weduwen die hun man,
Aan de moeders die hun zonen,
Aan de weezen die hun vader,
Aan de zusters die hun broers,
Aan de bruiden die hun bruidegom
Zagen gaan en niet wederkeeren;

Aan de berooiden, vereenzaamden
Die der vreugde lach voor goed vergaten.

Aan de droevige meisjes-stoeten
Wier schoot nimmer gebaard heeft, wier
Bloeiende vrouwelijkheid zich heeft
Verteerd in onbevredigd verlangen. —

Aan de millioenen der verdreevnen
Van huis en hof, de ongetelde
Gestalten, hongerig en verkleumd
Dolend door de verwoeste landen;

Aan de milloenen menschen-wezens
Door de machthebbers in hun hoogmoed
Gebruikt als stukken van een schaakspel,
Verdeeld als levenlooze dingen,
Verruild gelijk redeloos vee; —

Aan de misleiden en verblinden,
Door hun onwetendheid bedrogen,
Door meesters jammerlijk misleid,
Die meenden te strijden en te sterven
Voor de vrijheid der eigen natie
Of voor anderer volken vrijheid;
Die meenden te bloeden en te vallen
Voor een hoog-menschelijk ideaal. —

Aan al de offers der verdwazing,
Aan al de offers van den waan. —

Aan allen wier lijden en sterven deed
Verzet in de volkeren ontwaken
Tegen de zinnelooze orde
Gegrond op verdrukking, geworteld in roof,
En wier wezen onvereenigbaar
Door den oorlogs-gruwel was gebleken
Met de elementaire levens-
Voorwaarden der menschen-maatschappij.

Aan allen die anders dan zij waanden
Vrijheid en vrede nader brachten,
Want nader brachten het uur waarin
Zouden opstaan der onterfden scharen,
Opstaan tot de lange worsteling
Tegen roofzucht en onderdrukking,
Tegen uitbuiting en geweld,
Tot den strijd voor de ééne Vrijheid,
Tot den strijd voor den éénen Vrede,
Die alleen het socialisme
Over de aarde kan doen opgaan.

DE MINNENDE MENSCHHEID

II

TER GEDACHTENIS

Aan hen die toen de leidstarren verzwolgen schenen te worden
Die den opwaartschen gang der massa's hadden verlicht,
Hun weg vervolgden onversaagd,
Die palstonden toen ook sterken bezweken,
En volhielden, toen wèl-bewusten werden misleid, —

Aan wien uit de groote ineenstorting
Redden zekerheid onwankelbare,
Dat menschen-vrijheid alléén kon bloeien
In de socialistische maatschappij, —
Dat geen andere strijd kon voeren tot
Het blank Ideaal van den volkeren-vrede
Als de strijd tegen de meesters der aarde,
De onverzoenlijke klassenstrijd.

Aan alle dapperen en getrouwen,
Die te midden van de branding wild,
Door de troebele vloeden omstuwd
Der patriottische verdwazing,
Hielden als stralende lampen hoog
De solidariteit der zwoegende scharen
Boven de grenzen van land en taal,
En hoog de menschelijke gemeenschap. —

Aan hen die deze idealen
Maakten tot hunner daden richtsnoer,
Die zwakheid verwonnen in zich zelven,
Die opnamen den bitteren strijd
Tegen een wereld van vijanden
Tegen des machthebbers geweld
En sluwheid, tegen der vroeg're makkers
Verblinding, trouwloosheid, verraad; —

Aan hen die vrijheid en leven wagend
Opriepen de massa's tot den strijd
Tegen de broedermoordende slachting,
Tegen de roofzucht der wreede meesters,
Tot den strijd voor vrijheid en vrede:
De sociale omwenteling, —

Aan de helden die streden en vielen
In het donker uur vóór den Dageraad, —

Aan de scharen die hun roep hoorden,
Aan de scharen die opnamen den strijd.

Aan hen die leden en stierven om
De paden te effenen der Liefde,
De Ziel te bevrijde' uit de macht van 't goud;
Aan hen die bloedden en hongerden
Om menschheid te maken één Gemeenschap,
Om de vrijheidsvlag te planten op aard; —

Aan wie recht stonden tegen gezag
En weigerden geweld te schragen
Toen opsteeg het beslissende uur,
Aan de helden en martelaren
Die leden met vaste harten den dood
Opdat de vrije menschheid zou leven: —

Aan de vrouwen die hun man,
Aan de moeders die hun zoons,
Aan de weezen die hun vader,
Aan de bruiden die den bruidegom
Afstonden met heldere oogen,
Die in de gloeden hunner groote liefde
Staalden der strijders sterken moed; —

Aan die gaven hun leven, bewust geschenk,
Voor de ongeboren geslachten,
Die den offerdood wetend kozen
Om menschheid te maken frank en blij, —

Aan alle Bouwers van onzen Vrede,
Aan alle Gronders van ons Geluk.

DE DANKENDE MENSCHHEID

SCHOONE·LETTEREN·KUNST·WETENSCHAP
W.L. & J.B.